

DVE PESMI

Mart Ogen

Mart Ogen (rojen 1939 v Ljubljani) je eden redkih slovenskih pesnikov svoje generacije, ki ne čuti potrebe, da bi se tesneje povezoval z drugimi pesniki v katero izmed številnih skupin. Samosvoja je tudi njegova poezija. Svojo prvo pesniško zbirko pod naslovom Dediščina je izdal 1966. leta pri Cankarjevi založbi in doživel z njo lep uspeh tako pri kritiki kot pri bravcih. Leto dni kasneje ga srečamo med avtorji almanaha Štirinajst, lani je izšlo nekaj njegovih pesmi v ameriški antologiji svetovne sodobne lirike, pri eni izmed londonskih založb pa zbirka njegovih pesmi pod naslovom »Underground Poems«.

Mart Ogen se je poskušal tudi z radijsko in televizijsko igro. Pesmi, ki jih objavljamo v tej številki, so iz njegove nove, še nenatisnjene pesniške zbirke.

STUDIJA ŠT. 6: »ZLI OBRAZ AMERIKE«

In videl sem jih, kako bogatijo,
kako si polnijo želodce,
kako uživajo,
videl sem jih, kako uničujejo drug drugega,
kako umirajo:

gospodarji Wall Streeta in Pentagona,
izdajalski beli duhovniki,
slavohlepni in podkupljivi, okrutni voditelji »ljudstva«,
voditelji Črne sile in Zelene sile in Rjave sile,
trgovski potniki z lažjo in moralo,
prebrisani in brezobzirni agenti CIA,
študentje in pesniki, ki v kajenju marijuane
iščejo svobodo, iščejo navdih, igrajo baseball,
se napihujejo, goljufajo pri izpitih,

uživajo heroin in peyote,
včasih krvavijo,
preroki, ki se imenujejo »hippije«,
prenapeti profesionalni preroki,
pedagogi, demagogi, psihologi,
ki poskušajo zaustaviti kolo ali ga zasukati nazaj,
ki razglašajo »novo« filozofijo
bivanja brez življenja,
diskusije brez govorjenja,
osveščanja brez mišljenja,
slednji med njimi edini prerok novega —

in videl sem, videl: Mlade može, ki korakajo skozi tuje dežele,
željni ropanja in morjenja,
željni krvi,
njihovi obrazi
nasilje,
njihove oči
nasilje,
blaznost, nasilje,
tako dolgo zatajevana,
zadrževana,
vzgajana,
vcepljena,
zapeljivo poslikana,
lisjaško zakrinkana,
videl sem ga,
nasilje,
čutil sem ga,
na begu pręd nasiljem
sem ga videl povsod,
oziraje se nazaj
sem ga videl,
vračajoč se osramočen
sem ga videl,
videl sem ga,
nasilje,
videl:

ljudi, ki so se prisesali drug na drugega
in pili, pili, goltali,
se hranili ob nasilju,

vsi, nervozne tipkarice in njihovi šefi
 v iskanju hipnih užitkov,
 lezbijke, ki so si slinile tanke ustnice
 in poželjivo božale mlade prsi,
 obraze spačene in razbite sem videl,
 obraze, razsvetljene v blaznosti, mamila,
 zobovja tigrov sem videl,
 starše, ki so morili otroke,
 otroke, ki so pobijali svoje živalske ljubljence,
 gospodinje, ki so obešale perilo, kot bi se nič ne zgodilo,
 in ljudi sem videl, obešene na drevesa
 le nekaj korakov po ulici navzdol,
 nasilje in zaslepljenost, brezbriznost sem videl,
 čutil sem ga, vonjal sem ga,
 nasilje,
 poslušal njegove odmeve,
 sanjal sem ga,
 in sem videl:

ljudi, ki so se upijanjali
 do smrti
 v razvratnosti,
 do popolne brezbriznosti
 v uživanju mamil,
 do blaznosti,
 da bi bili »srečni«, »osvobojeni«,
 videl sem jih, kako bledijo,
 kako ugašajo,
 kako drsijo proč,
 ugašajo,
 zdolgočaseni,
 brezbrizni,
 zaslepljeni —

in videl sem jih, kako umirajo,
 gledal, kako se izničujejo,
 radostno, pohlepno, razvratno,
 in to je bila Amerika
 in neznosni smrad rakastih teles,
 in vsenaokrog toča razpadanja,
 svet v plamenih,
 gobasti zublji ...

DON KIHOT NA PISALNEM STROJU

Polnoč. Konec decembra.
Ob tej pozni uri
postaja soj svetilke vse močnejši.
Prižgem si cigareto.
Nekaj tisoč kilometrov stran
streljajo ljudi.
Postavili so jih ob zid,
in zdaj streljajo.

Kadim.
Dim se širi po sobi.
Zunaj
v razmehčanem snegu zmrzujejo stopinje.
Stare stopinje.
Ena sama vrsta stopinj proti hiši.

Kadim.
Sedim za mizo,
v močni luči svetilke,
in kadim.
Pozen december je, polnočna ura.
Temna ura.
Nekje daleč ubijajo ljudi.

— — — — —
Eden bedastih don Kihotov sem.
Don Kihot brez konja.
Brez Sancha Panse. †
In nikjer nobenih mlinov na veter.
Na sebi imam samo ta razjeden pločevinast oklep,
ki me ovira pri vsakem koraku,
ki ga ne morem sneti,
in ki me žuli noč in dan.
Tak se potikam po pustih zimskih poljih,
izogibljem se ljudem,
ali pa sedim, kakor zdajle,
za pisalnim strojem,
sam sebi v posmeh,
in preišljudem.
Včasih zapišem kakšno besedo,

čeprav vem, da je vseeno.
Nič se ne bo spremenilo,
če pišem ali ne pišem.
In tudi ko bi ne bil nikoli ničesar napisal,
bi bilo popolnoma vseeno.
Nihče bi se ne zmenil za to.
Morda bi samo meni ne bilo vseeno.
Toda kmetom na polju ali uradnikom,
no, tem bi bilo čisto vseeno.
Pa tudi Dulcineji.

Ovcam je lahko.
Ovce nimajo nobenih skrbi.
Ne premišljujejo.
Če pa že kaj mislijo,
potem so njihove misli navadne ovčje misli,
o travi in soli,
o mladičih in stajah.
Samo v strahu doživijo ekstazo,
tistih nekaj trenutkov popolne groze je njihovo največje doživetje.
Vendar to ni strah pred mesarji.
Mesarji so prav tako nekaj abstraktnega
kot dež ali kot občutki, porojeni v njih
ob prvi spomladanski paši.
Edini strah, ki nekaj šteje, so volkovi.
Ob pogledu na krvoločne, sive tolpe
jih prešine edinstveno razsvetljenje:
V takih trenutkih prenehajo misliti ovčje misli.
Blazne od strahu postanejo njihove misli
skoraj človeške.
Potem jim volkovi pregriznejo vratove.

Glavo na tvalo: Cef!
Ostaneta gla in va.
Gla se odkotali na zahod.
Va se odkotali na vzhod.
Ostane praznina.
Skalo na tvalo: Cef!
Ostaneta ska in la.
Ska se odkotali na sever.
La se odkotali na jug.
Ostane praznina.

In tako dalje, beseda za besedo.
Dokler ne ostane samo še sekira.
Dokler ne ostane samo še tnaló.
Potem sekira preseka še preostalo tnaló: Cef!
Ostane praznina.
In sekira v praznini. Na veke.

— — — — —

Svetloba je močna.
Svetloba je vsemogočna.
In pozen december je, ura polnočna.
In svetloba je močna
ob tej pozni uri, ob tej temni uri
nad glavo.
Prižgem cigareto.
Morda ta hip pobijajo
ovce v bližnji klavnici.
Sedim za mizo in kadim.
Onemogel, star don Kihot sem.
Tisoč kilometrov stran pobijajo ljudi
kot ovce.
Don Kihot sem v zarjavelem oblačilu.
Don Kihot brez konja.
Don Kihot brez Sancha Panse.
In nikjer nobenih mlinov na veter.
Nikjer nobene Dulcineje.

Kadim.
Ura je pozna
in svetloba močna.
Ob nekem zidu streljajo ljudi.
Jaz poslušam in beležim.
Lepim skupaj razsekane besede
in jih polagam na papir.
Na čist, bel papir.